



regulatory efficiency, minimizing the need to resort to more punitive forms. However, we believe that voluntary legal regulation and technical one are some interdependent phenomena and only sharing them can help provide advanced protection of personal data.

But even the use of sophisticated regulatory mechanisms will not achieve the goal, if will not exist an increased interest from carriers and personal data, materialized through advanced civic activism. Thus, state efforts must be directed not only towards the development of regulations, but also to mediation and imposing their recovery.

Bibliography

1. Proposal for Regulation of the European Parliament and of Council on the protection of individuals regarding personal data processing and free movement of such data (General Regulation on data protection), Bruxelles, 25.1.2012, page 73

2. Sârcu Diana, Rusu Valentina. The concept of personal data and personal data categories protected in the Council of Europe, *Moldavian Journal of International Law and International Relations*, No.3, 2011, page 11

3. Baldwin, R.D. "Better regulation in troubled Times", *Health Economics, Policy and Law* (1), 2006, p. 203-207

PROCESUL LEGISLATIV ÎN CALITATE DE TRADUCERE ÎN TERMENI JURIDICI A VOINȚEI NAȚIUNII

Emil GAGIU,
doctorand la Institutul de Istorie, Stat și Drept
al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

The article is intended to extend over theoretic and practical matters encountered in the elaboration of law.

This elaboration of law is increasingly gaining importance particularly in the countries facing the period of transition to democratic regime and to the state of law.

* **

Articolul este consacrat problemelor teoretice și practice de elaborare a dreptului, care sunt deosebit de actuale pentru sistemele juridice ale țărilor aflate în tranziție spre un stat de drept și un regim democratic.

Prăbușirea sistemelor totalitare în estul Europei și tendința de a crea sisteme politice și juridice democratice a atras după sine modificarea concepțiilor vechi asupra coraportului statului și personalității, determinînd persoana umană ca valoare supremă în societate, normă care a fost înscrisă în toate Constituțiile statelor aflate în tranziție spre edificarea statului de drept.

Statul de drept este idealul spre care tind toate statele în tranziție, inclusiv și Republica Moldova și el nu poate fi edificat fără libera dezvoltare a personalității umane, fără asigurarea drepturilor și libertăților cetățenilor, fără respectarea principiilor echității și umanismului dreptului în procesul de creare a legislației.

Dreptul este un ansamblu de norme juridice elaborate în scopul reglementării relațiilor interumane. El poate fi privit sub două ipostaze: elaborarea normelor juridice și transpunerea acestora în realitatea socială. Protecția drepturilor și libertăților membrilor societății, realizarea lor cît mai completă, existența unor mecanisme și proceduri de înlăturare eficientă a consecințelor produse prin lezarea drepturilor și libertăților constituie sarcini primordiale prevăzute prin constituțiile contemporane ale statelor de democrație tînără, care și-au trasat drept scop de democratizarea

a societății – edificarea statului de drept.

În esența sa dreptul este instrumentul principal prin care autoritatea statală, puterea de stat își exercită în virtutea suveranității sale, rolul și funcțiile de consolidare și de apărare a organismului social, a relațiilor de producție și sociale, de reglare a comportamentului uman astfel, încât să nu lezeze valorile economice, sociale, politice, juridice, etice, morale etc., pe care se întemeiază o anumită comunitate socială.

Procesul legislativ este o activitate complexă ce se realizează după o anumită procedură și cu respectarea anumitor reguli și cerințe. În primul rînd, legiuitorul nu trebuie să-și dorească să-și subordoneze legea, ci să legifereze ținînd cont de valorile supreme ale societății. În al doilea rînd, poziția conceptuală a legiuitorului trebuie să aibă un temei și anume: principiile dreptului. În al treilea rînd, activitatea legiui-



torului în crearea legislației trebuie să se desfășoare sub semnul unei finalități, în special, cea a aplicării în practică a legilor elaborate.

Punctul final al procesului de elaborare îl reprezintă actul juridic normativ, alcătuit dintr-un ansamblu de norme edictate pentru a reglementa relațiile sociale dintr-un anumit domeniu al vieții sociale. Elaborarea normelor de drept ține de domeniul rațional, de domeniul cunoașterii și constituie o operație de ordin logic.

Principiile de drept se aplică realităților sociale prin intermediul anumitor procedee tehnice. Normele de drept se impun în mod rațional, însă pentru aplicarea lor practică au nevoie de un element tehnic constructiv.

Voința, concepția, finalitățile constituie, în sistemul actelor normative spiritul legii. Acești piloni fundamentali ai fenomenului juridic trebuie de avut în vedere de legiuitor la adoptarea legilor. Or, determinarea conceptelor teoretice, în ultimă instanță, va reprezenta un fapt de cultură juridică decisiv pentru soluția practică, pentru viitorul dreptului în societate, pentru viitorul omului în genere.

Actualitatea problemelor legate de desfășurarea procesului legislativ, în orice societate, dar în mod special, în cea de tranziție spre statul de drept, este determinată de necesitățile practicii sociale și de stat. Știința juridică are o origine experimentală din motivul că experiența are o importanță primordială pentru legiferare.

Realizarea dreptului este posibilă fie prin respectarea și executarea prescripțiilor reglementărilor juridice de către oameni, fie prin aplicarea normelor juridice de către organele de stat competente.

Elaborarea normelor juridice nu capătă eficiență practică decât prin intermediul tehnicii, care devine un procedeu de realizare a dreptului în conformitate cu aspirațiile sociale. Elaborarea dreptului presupune

adoptarea de acte juridice normative, iar realizarea dreptului presupune elaborarea de acte juridice concrete de aplicare.

Știința dreptului stabilește anumite principii generale, iar tehnica juridică urmărește să le aplice în mod concret la complexitatea și varietatea vieții sociale. Tehnica juridică presupune anumite norme menite să realizeze aplicarea practică a regulilor de drept.

În ce ne privește considerăm că în condițiile contemporane de luptă acerbă între partide pentru ocuparea locurilor în organul legiuitor, scopul principal al procesului legislativ trebuie să fie cel în a menține și a alimenta imaginea unor legi adoptate, ce se deosebesc clar de politică, aceste evităm a purta un interes de grup, de partid. Profesorul Mircea Djuvara încă din epoca interbelică a accentuat că în procesul legislativ prioritar trebuie să fie spiritul legii.

Actul juridic normativ este principalul izvor de drept în sistemul juridic, reprezentând rezultatul activității pe care o desfășoară organe specializate cu competență normativă.

În literatura de specialitate se depistează mai multe definiții:

- actul juridic este manifestarea de voință a subiecților de drept în scopul de a asigura crearea, modificarea, transmiterea sau stingerea unor raporturi juridice civile potrivit dreptului obiectiv și în limitele pe care acesta le stabilește [1, p. 95];

- actul juridic este manifestarea de voință făcută în scopul de a crea, modifica sau stinge un raport juridic [2, p. 119].

- actul juridic este o manifestare de voință – unilaterală, bilaterală sau multilaterală săvârșită cu intenția de a stabili, modifica sau stinge, potrivit dreptului obiectiv raporturi juridice cu condiția ca de existența acestei intenții să depindă însăși producerea efectelor juridice [3, p.14].

Din analiza acestor definiții rezultă că autorii de drept au formulat definiția actului juridic civil ținând seama de două elemente: unul subiectiv-volitiv și altul obiectiv-legal.

Elaborarea normelor juridice are loc în principal prin activitatea normativă a organelor de stat competente și se finalizează prin adoptarea de acte normative [4, p. 10]. Tehnica juridică este constituită din totalitatea mijloacelor, a procedeelelor și a tehnicilor utilizate de organele de stat cu competență normativă în procesul de elaborare și de aplicare a actelor normative.

Conceptul de tehnică juridică a fost dezvoltat și pus în valoare de Francois Geny, care în opera sa „Știința și tehnica dreptului privat pozitiv” a dat o nouă orientare științei dreptului, dar mai întâi romanii au fost cei care au creat alfabetul juridic și au elaborat tehnica juridică a dreptului roman. Precizia și claritatea definițiilor, logica și consecvența gândului juridic stau dovadă și mărturisesc marea artă a jurisconsultilor romani [5]. „Tehnica juridică spune prof. N. Popa – constă mai mult în acțiune, decât în cunoaștere, și implică mai mult voința, decât inteligența. Ceea ce caracterizează tehnica juridică este artificul care operează asupra lucrurilor, modelându-le printr-o serie de mijloace, adoptate scopurilor dreptului. Aceste mijloace sunt practic inepuizabile, căci cuprind toate sursele ingeniozității umane” [6, p. 221-223].

Școala istorică a dreptului reprezentată de Frederich Karl von Savigny a contribuit la impunerea conceptului de tehnică juridică subliniind că dreptul este rezultatul unei elaborări științifice raționale, elaborare distinctă de elementul politic al creației juridice. În viziunea sa; elaborarea spontană a dreptului în sânul poporului trebuie îmbinată cu aportul juristului specialist rezultând astfel o elaborare științifică originală creatoare [7, p. 10].

Paul Ronbier arată că legifera-rea nu poate exista fără selectare. Dintr-o mulțime de reguli ce pot fi adoptate, trebuie selectate acelea care corespund cel mai bine valorilor sociale esențiale dezvoltării societății: securitatea juridică, justiția, echitatea, progresul social [8, p. 224].

Jean Dabin face o distincție clară între tehnica juridică materială care privește fondul reglementării și tehnica juridică formală, care se referă la utilizarea procedeele tehnice (logice, sistematice, filologice), destinate în asigurarea unei percepții cât mai bune a comportamentului juridic în ordinea socială [9, p. 12].

„Tehnica legislativă este o parte constitutivă a tehnicii juridice și este alcătuită dintr-un complex de metode și procedee, menite să asigure o formă corespunzătoare conținutului reglementărilor juridice” [10, p. 226]. Tehnica legislativă se referă în mod concret la construirea soluțiilor normative de către legiuitor. Construirea textului normativ este supusă unor reguli, proceduri, principii și metode care odată respectate vor sta la baza unei reglementări științifice clare, coerente. Desigur, aceste principii, metode și proceduri folosite în procesul de elaborare a actelor normative formează tehnica legislativă [11].

Tehnica juridică nu se confundă cu tehnica legislativă, iar cele două noțiuni, deși se află într-o legătură foarte strânsă nu se suprapun. Legătura strânsă dintre cele două noțiuni este dată de raportul în care acestea se află și anume, de raportul ca de la întreg la parte: tehnica juridică reprezintă întregul, iar tehnica legislativă este partea, ceea ce însemnează că tehnica legislativă este partea constitutivă a tehnicii juridice. Astfel, tehnica juridică (întregul) se construiește pe următoarele elemente:

- a) tehnica elaborării dreptului
- b) tehnica realizării, interpretării și aplicării dreptului [12, p. 191-192].

Mircea Djuvara definește legifera-rea ca fiind operația prin care o regulă, așa cum este concepută la un moment dat, față de o situație de fapt dată în societate, se transformă în regulă de drept pozitiv. În concepția sa, legifera-rea cunoaște două momente esențiale: constatarea existenței situațiilor sociale, ce reclamă reglementarea juridică și cel de-al doilea moment, desprinderea idealului juridic, care trebuie să se aplice acestor situații în funcție de conștiința juridică a societății [13, p. 569].

„Organele legiuitoare sunt abilitate să reglementeze primar și originar conduitele sociale dintr-o societate, să organizeze ordinea juridică în chip uniform și omogen. Ele trebuie să procedeze la judecăți cognitive de clasificare, de diviziune și de definire, la judecăți axiologice și tehnologice, la judecăți explicative și justificative” [14, p. 13].

Numai prin acțiunea conștientă a legiuitorului regula de drept poate ajunge la o formă tehnică satisfăcătoare. Convins de marea putere a legilor, legiuitorul legiferează pentru a remedia relele vizibile ale căror cauze îi rămân necunoscute. Multe evenimente politice reprezintă dezvoltarea unui mic număr de principii solid ancorate. În sufletele oamenilor credința în puterea suverană a legilor este unul din cele mai active [15, p. 29-30].

„Puterea de stat în promovarea relațiilor sociale și pentru transpunerea lor în planul normalității juridice, folosește tehnica stabilită să fixeze drepturile și obligațiile subiectelor de drept, raporturile juridice dintre ele sunt obligatorii nu doar pentru prezent ci și pentru viitor” [16, p. 8].

Actele normative se inițiază, se elaborează, se adoptă și se aplică în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, cu dispozițiile legale, precum și cu principiile ordinii de drept.

Tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ.

Normele de tehnică legislativă definesc părțile constitutive ale actului normativ, structura, forma și modul de sistematizare a conținutului acestuia, procedeele tehnice privind modificarea, completarea, abrogarea, publicarea și republicarea actelor normative, precum și limbajul și stilul actului normativ.

Normele de tehnică legislativă sunt obligatorii la elaborarea tuturor categoriilor de acte normative: legi, decrete, hotărâri și ordonanțe ale Guvernului, ordine, instrucțiuni, regulamente, statute ale conducătorilor organelor administrației centrale de specialitate, hotărâri și decizii emise de autoritățile administrației publice locale.

Legifera-rea cunoaște două mari momente:

a) constatarea că situațiile ce reclamă reglementare juridică există;

momentul ce constă în desprinderea idealului juridic ce se aplică unor asemenea situații, nu întâmplător, ci în raport de conștiința juridică a societății. Cele două momente ale legifera-rii prezintă importanță pentru exercițiul practic al administrării justiției. Știința dreptului procedează, în primul rând, la formularea ideilor și principiilor călăuzitoare ale dreptului pozitiv, idei ce sunt așezate la baza activității de legifera-rea. [17, p. 192].

Legifera-rea este o cerință fundamentală în orice formă de conviețuire. Ea capătă nuanțe și particularități în deosebi, în condițiile contemporane, ce se caracterizează printr-o mare diversitate, mereu crescândă de raporturi interumane și sociale. Marea diversitatea a relațiilor sociale determină existența unei multitudini de norme. O astfel de reglementare care subordonează multitudinea de relații individuale ale oamenilor se înfăptuiește cu



ajutorul normelor sociale. Prin intermediul lor, societatea devine un „cosmos” organizat într-o ordine imperativă, indicativă și sancționatoare pentru conduită [18, p. 111].

Societatea umană, la începutul mileniului trei este marcată de schimbări profunde, determinate de revoluția informațională, de criza alimentară, de dezechilibre majore, apărute în diferite zone și regiuni geografice, de fenomenul de înstrăinare a individului, de criza guvernării statelor, de formidabila presiune a fenomenului de șomaj, criminalitate și sărăcie [19, p. 132].

Statul elaborează norme juridice prin crearea lor de către organele sale competente, în același timp recunoaște validitatea unor norme create de către alte forțe (de exemplu: obiceiuri, uzanțe) și acceptă norme de drept internațional. Totuși principala activitate rămâne a fi cea de creare a dreptului de către stat prin intermediul legiferării, ocazie cu care traduce în termeni juridici o voință ce-l constituie: voința națiunii. Crearea dreptului, însă, nu poate fi creată astăzi doar ca manifestare a voinței legiuitorului, chiar dacă acest legiuitor este un organ ales de cetățeni printr-un scrutin democratic. Această activitate are nevoie de argumentare, justificare a normelor create, de aceea în procesul de creare, argumentare, justificare a deciziilor normative este necesar de a evidenția nu numai importanța construcțiilor deductive în dreptul în vigoare, ci și rolul dreptului natural, dreptului internațional, aportul experienței juridice în elaborarea noțiunilor „natura umană”, „egalitate”, „echitate”, „dreptate” etc. [20, p. 566].

După cum vedem, crearea legislației este nu numai manifestare de voință, dar și justificare și argumentare a acestei voințe. Cu alte cuvinte, statul trebuie să legitimizeze, fiind limitat de anumite reguli. Aceste reguli se găsesc în principiile constituționale exprimate

expressis verbis sau implicit formulate, dar și în principiile din actele internaționale, la care este parte statul respectiv și legile interne privitoare la drepturile fundamentale ale omului, art. 4 al Constituției Republicii Moldova, care prevede că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Parlamentele statelor membre ale Consiliului Europei, care au ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului trebuie să asigure prin activitatea lor aplicarea conformă a dispozițiilor constituționale cu cele ale Curții Europene a Drepturilor Omului. Ele trebuie să respecte interpretările și să accepte sensul atribuit normelor din Convenție prin jurisprudența Comisiei și Curții.

De remarcat, că aplicarea priorității a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului are loc nu doar în cazul conflictului de legi, ci și în cazul neconformității generale prin interpretarea prevederilor legale [21, p. 37].

Referințe bibliografice:

1. Paul Mircea Cosmovici, *Drept civil, Introducere în dreptul civil*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. ALL Beck, București 1994, p.95
2. Teofil Pop, *Drept civil român, Teoria generală*, Ed. Lumina Lex, București 1993, p.119
3. Doru Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Ed. Științifică, București 1969, p.12-14
4. M. Bădescu, *Teoria actului juri-*

dic, Ed. Lumina Lex, București 2003, p.10

5. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, București, Ed. Actami 1998

6. N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, București, Ed. Actami 1998, p.221-223

7. M. Bădescu, *Teoria actului juridic*, Ed. Lumina Lex, București 2003, p.10

8. Paul Ronbier, citat de N. Popa, *op. cit.*, p.224

9. J. Dabin citat de M. Bădescu, *Teoria actului juridic*, București, Ed. Lumina Lex 2003, p.12

10. N. Popa, *op. cit.*, p.226

11. Ion Craiovan, *Tratat elementar de teorie a dreptului*. 1995.

12. Ion Dogaru, *Teoria generală a dreptului*, Craiova, Ed. Europa, 1995, p.191-192

13. Mircea Djuvara, *Teoria generală a dreptului (Enciclopedie juridică)*, vol.III, București, 1930, p.560-569

14. M. Bădescu, *Teoria actului juridic*, București, Ed. Lumina Lex, 2003, p.13

15. Gustave Le Bon. *Psihologie politică (traducere Simona Pelin)*, Ed. Antet, p.29-30

16. Vintilă Dongoroz, *Drept penal*, București, 1939, p.8

17. Ion Dogaru, *Teoria generală a dreptului*, Craiova, Ed. Europa, 1995, p.192

18. Ioan Craiovan. *Introducere în filozofia dreptului*. București: All Beck, 1998, p. 111.

19. Costică Voicu. *Teoria generală a dreptului*. București: Editura Sylvi, 2000, p. 132.

20.Нерсесянц В.С. *Философия права*. Москва, 1999, p.566.

21.Doina Micu. *Garantarea drepturilor în practica Curții Europene a Drepturilor Omului și în Constituția României*.București, 1998, p. 37.